MYKOLOGICKÉ LISTY

14

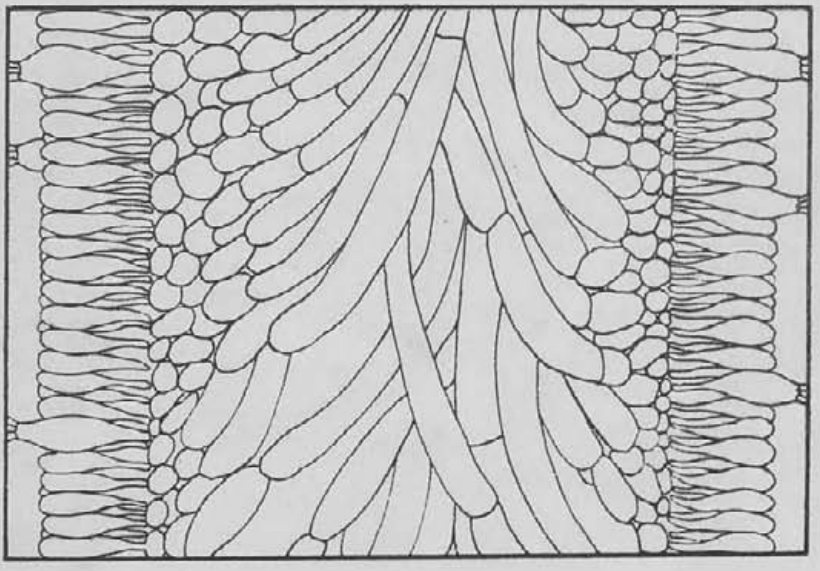

INFORMAČNÍ ORGÁN ČS. VĚDECKÉ SPOLEČNOSTI PRO MYKOLOGII PŘI ČSAV

PRAHA, 1984

Nové druhy naší mykoflóry

MYCENA URACEA NA SLOVENSKU

Ladislav H a g a r a

Pri determinácii a revízii mojich herbárových položiek rodu Mycena, ktorú v novembri 1983 vykonal dr. Jiří Kubička, sa ako najzaujímavejší ukázal nález druhu Mycena uracea Pearson 1938. Päť plodníc tejto huby som zbieral 28.VI.1982 v krasovej oblasti Silická planina asi 1 km JJZ od obce Silica, okres Rožňava, v nadm. výške cca 500 m. Rástli v starom spálenisku so zuhoľnatenými zvyškami dreva listnáčov, zarastenom skrutkom vlahojavným /Funaria hygrometrica/ a jahodou obyčajnou/Fragaria vesca/. V literatúre sa ako biotop takisto uvádzajú staré spáleniská a biocenóza s vresom /Calluna/. Podstatnejšia odchýlka je v čase fruktifikácie; nález zo Silickej planiny pochádza z konca júna, kým v literatúre sa ťažisko výskytu ohraničuje mesiacmi september - november.

Moser/1978/ zaraďuje Mycena uracea Pears. do sekcie Mycena s 20 druhmi, ktoré majú bradavičnaté, ježaté alebo štetkovité cheilocystidy. Cystidy M. uracea sú pokryté drobnými oblými bradavičkami. Výtrusy sú širokoelipsovité až širokovajcovité, s výrazným apikulom, amyloidné, veľké 8-10/-11/ x 5-7'5/-8/ µm.

Plodnice sú nápadné kuželovitým až širokozvoncovitým, zbrázdeným-hnedočernastým až sivosadzovým klobúkom, špinavobelavými lupeňmi /v starobe nadobúdajú sivoružovkastý odtieň/ a sivohnedočervenkastým koreňujúcim hlúbikom s belavo ochlpenou bázou.

Exsikát silického nálezu je uložený v herbári SNM v Bratislave /BRA/ a jeho duplikát v herbári dr. Kubičku v Protivíne. Podľa dostupných údajov ide o prvý nález tohto druhu v Československu.

L i t e r a t ú r a

Gulden G. et Jenssen K.M./1982/: Mycena and related genera in alpine habitats of South Norway. In: Arctic and Alpine Mycology, pp. 164-200. Seattle-London.

Maas Geesteranus R.A./1981/: Studies in Mycenas 16-25. Pars 18. Proced. Koninkl. Nederl. Akad. Wetenschap., pp. 212-214.

Moser M./1978/: Kleine Kryptogamenflora. Bd. II b/2. Die Röhrlinge und Blätterpilze. Stuttgart-New York.

Pearson A.A./1938/:Agarics.New records and observations.Trans. Brit.Myc.Soc.22:32 et pl.3.
Petersen P.M./1971/:The macromycetes in a burnt forest area in Denmark.Bot.Tidsskr.66:228-248.
Phillips R./1982/:Das Kosmosbuch der Pilze.Stuttgart.
Pilát A./1951/:Klíč k určování našich hub hřibovitých a bedlovitých.Praha.
Romagnesi H./1979/:Un Mycena et deux Gymnopilus carbonicoles. Bull.Soc.Myc.Fr.95:139-147.Paris.

Ladislav Hagara: Mycena uracea Pearson in der Slowakei

Ein Referat über einen Erstfund von Mycena uracea Pearson in Karst des Plateau Silica/südostliche Slowakei/ wird gebracht.

Mykofloristika

ČIRŮVKA LÍMCOVÁ NA PLZEŇSKU

Zdeněk H á j e k

Na jedné z říjnových exkurzí do okolí Plzně na Tachovsko jsem ve vyhlášené sběratelské oblasti u Holostřev,kam jezdí v té době desítky praktických houbařů za suchohřiby a strakoši,nalezl kromě asi 20 druhů běžnějších hub 3 plodnice čirůvky límcové - Tricholoma focale/Fr./ Ricken.Podle dostupných údajů tento druh na Plzeňsku nebyl dosud nalezen a protože z údajů literatury vyplývá,že i jinde je jeho výskyt řídký či vzácný,uvádím popis mého sběru spolu s vyobrazením.

Čirůvka límcová - Tricholoma focale/Fr./Ricken

K l o b o u k 5-7cm široký,tupě sklenutý,s mírně vystouplým širokým hrbem,oranžově světle až tmavě hnědý,místy s rumělkovým nádechem,celý radiálně vláknitý. Místy tvoří husté svazečky krátkých vláken dojem mírné šupinkatosti. Okraj klobouku je nerovný,až i zprohýbaný a podvinutý,někdy rozpraskaný směrem ke středu. Vlákna pokožky klobouku přesahují jeho okraj.

L u p e n y jsou husté,u třeně zoubkem vykrojené,někde až i odtržené od třeně,vystřídané několika různě dlouhými lupínky. Jsou až 6mm vysoké,na ostří zvlněné,světlé,místy s masově červeným nádechem.

T ř e ň je nepatrně kratší než průměr klobouku,1'5 - 2cm tlustý,od lupenů do poloviny tlustě válcovitý,k bázi pak jednostranně ztenčený. Dole je olepený pískem a zetlelým jehličím. Na povrchu je podobě jako klobouk červenohnědě vláknitý až vláknitě šupinkatý.V horní třetině má tlustý,vystoupavý prsten ze zbytků vela.

D u ž n i n a je bílá,pevné,silně moučně vonná.Chuť je rovněž moučná.Dužnina ve všech částech plodnice omačkáním rumělkově hnědě červená.

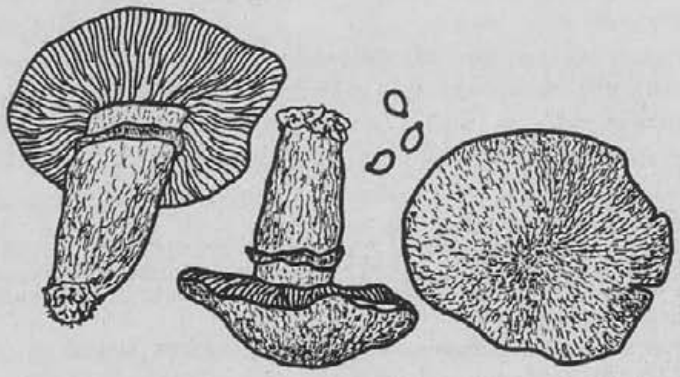

Tricholoma focale/Fr./Ricken - čirůvka límcová.-Podle diapozitivu nálezu 11.X.1983 kreslil Zdeněk Hájek.

V ý t r u s y jsou široce elipsoidní,3'8-5'1 x 3'2-3'8 µm velké,bezbarvé.Vyobrazené exempláře rostly v borovém lese bez podrostu v holém spadaném jehličí na písečném podkladu u Holostřev v okrese Tachov.Datum nálezu 11.X.1983.Exsikáty jsou uloženy ve sbírce Západočeského muzea v Plzni.

Pozn.:Údaje o jedlosti tohoto druhu jsou v literatuře dosti rozporné.

Zdeněk Hájek:Tricholoma focale/Fr./Ricken in der Umgebung von Plzen/Pilsen,Westböhmen/

Angaben über den Erstfund von T.focale für die Umgebung von Plzen werden gebracht,gefundene Fruchtkörper werden beschrieben.

HELMOVKY S ČERVENÝM OSTŘÍM LUPENŮ

Jiří K u b i č k a

Počet u nás rostoucích helmovek dosahuje zhruba počtu 100 a některé se od sebe těžko rozeznávají.Přesto však lze některé druhy shrnout do skupin s nějakým nápadným znakem,např. s nápadným zbarvením ostří lupenů.Formou klíče se pokusím přiblížit čtenáři druhy s ostřím červeným/a s příbuznými tóny růžovými,lososovými,červenohnědými apod./.Toto zbarvení je obyčejně nápadné a zřetelně patrné.V některých případech však je málo zřetelné a je nutné použít lupy,vzácně např.u Mycena haematopus nalezneme lupeny i zdánlivě stejně zbarvené jako plocha a teprve při mikroskopickém vyšetření nalezneme cystidy s barevným obsahem.

Tento klíč je určen především terénním mykologům k hrubé orientaci.

1. Druhy ronící mléko,alespoň na bázi třeně 2

1a.Druhy neronící mléko 4

2. Druhy převážně dřevní/větve,kmeny,pařezy/ 3

2a.Druhy drobného detritu ležícího na zemi 3a

3. Trsnatý druh na ležících velkých větvích,na ležících kmenech listnáčů,hlavně buků,méně olší aj. .....
..... M.haematopus /Pers.ex Fr./ Kumm.

Kl.je hygrofánní,osychá od středu a na okraji se dlouho udržuje tmavý vlhký pás.Tř.je bíle tečkován a roní krvavé mléko,exsikáty černají.Někdy je ostří lup.málo zbarvené;tato forma byla pokládána za typ a jedince s ostřím zbarveným za varietu v.marginata.

3a.Druh na drobném opadu/na listech,jehličí,zbytcích trav a kapradí,na bylinách,na opadané kůře,pařízcích keřů apod./ ..
..... M.sanguinolenta /Alb.et Schw. ex Fr./ Kumm.

Obecný druh v lesích všeho druhu,v hájích,v parcích.Tř.roní za čerstva tmavě červenou tekutinu.Pod kl.na tř.bývá fialové tečkování/pod lupou/.

4. Drobný druh na kůře živých listnáčů,mezi mechy nebo mezi lišejníky ..... M.venustula Quél.

Druh u nás zatím vzácný,žijící epifyticky spolu s jinými podobnými druhy jen na mokrých živých kmenech listnáčů, často dlouho do zimy.Kl.je jen 3-6 mm široký,šedý s prosvit.lupeny,tř.šedohnědý až načervenalý.Ostří lup.je jemně růžové nebo nahnědlé.Ve svém herbáři Mycen mám jedinou položku a budu vděčný za další exempláře.Protože na kůře listnáčů žije epifyticky více druhů,vrátíme se k nim v jiném pojednání.

4a.Druhy rostoucí jinak než epifyticky 5

5. Druh na stoncích nebo i listech kapradin .....
..... M.pterigena /Fr.ex Fr./ Kumm.

Drobná nádherná helmovka s jemnými pastelovými barvami na kl.i tř.;kl.dosahuje jen 3-6 mm,okraj kl.a ostří lup. jsou lososově zbarvené.Roste pozdě na podzim na loňských mokrých stoncích velkých druhů kapradin a to na místech zakrytých před sluncem clonou živých kapraďových listů apod.

5a.Druhy jinde rostoucí 6

6. Druhy dřevní/na větvích,kmenech,pařezech/ 7

6a.Druhy drobného opadu na zemi ležícího 8

7. Druh s kl.šedým,s daleko prosvítajícími lup.a s krátkým tř.,obyč.na větvích,méně na kmenech konifer,hojný v horách
..... M.rubromarginata /Fr.ex Fr./ Kumm.

Červené ostří lup.je obyčejně velmi nápadné.I když je druh vázán na konifery a to na jejich málo rozložené dřevo,nalezneme ho vzácně i na listnáčích,hl.na bucích.

7a.Druh s kl.fialovým,též tř.je stejně zbarven,lup.na ostří fialové,krásně zbarv.druh ..... M.purpureofusca Peck

V pahorkatinách se většinou najde na pařezech borovic,i když dosti vzácně;hojnější je v horách na lež.kmenech smrků a jedlí,modřínů a na kleči.

8. Druhy s "alkalickým" pachem po kys.dusičné 9

8a.Druhy bez této vůně 10

9. Druh na opadu listnáčů,hlavně mezi listím dubů .....

..... M.albidolilacea Kühn. et R.Maire apud Kühn.

Kl.1-2 cm,bělavý až narůžovělý,lup.bílé s růžovým ostřím.Alkalický pach je cítit při utržení,více však po pobytu v uzavřené krabičce,kde můžeme tento druh dobře odlišit od M.phyllogena/Pers./Sing.,rostoucí na podobných místech,ale s vůní jodoformu.Ostří tohoto druhu také není zbarvené růžově.

9a.Druh na jehličí/hlavně smrku/ s alkalickým pachem .....

..... M.capillaripes Peck

Kl.0'5-2 cm,tmavě nahnědlý,za sucha masově zbarvený,lup.bělavé,na ostří hnědě růžové,tř.šedohnědý.

10.Druh na jehličí bez alkalické vůně ... M.rosella /Fr./ Kumm.

Kl.,lup.i třeň růžové,lup.široce obloukovitě přirostlé, na ostří temně červené;na podzim na jehličí smrků/méně borovic/ častá.

Z tohoto okruhu helmovek je nutné se zmínit ještě o jednom druhu,který u nás neroste,ale který mohou naši mykologové najít na břehu Středozemního moře a to výhradně na velkých šiškách borovic.Je to h.Seynesova/M.Seynii/,dosti častá na šiškách borovice přímořské-Pinus maritima.

Doklady ke sběrům těchto helmovek rád uložím ve svém herbáři,pokud budou doprovázeny potřebnými údaji o sběru a alespon stručným popisem makroznaků.

Jiří Kubička:Helmlinge/Mycena/ mit rotgefärbter Scheide

Ein Schlüssel und Kurzbeschreibungen der in der Tschechoslowakei vorkommenden Helmlingen/Mycena-Arten/ mit rotgefärbter Scheide wird gebracht.

SLZIVKA ŠIROKOLUPENNÁ- ZAJÍMAVÝ DRUH Z OKRUHU HEBELOMA SACCHARIOLENS

Vladimír A n t o n í n

Na jedné z exkurzí,pořádaných v r.1983 v rámci semináře o rodu Lactarius,byla nalezena houba,jejíž znaky jasně hovořily pro její příslušnost do okruhu Hebeloma sacchariolens Quél. Podle nejnovějšího zpracování/Gröger et Zschieschang 1981/ se tento okruh rozpadl celkem na 6 druhů/viz klíč/.Bližším studiem byl náš sběr přiřazen ke druhu Hebeloma latifolium Gröger et Zschieschang 1981 /Z.Mykol.47:198/.Následuje popis nalezených plodnic:

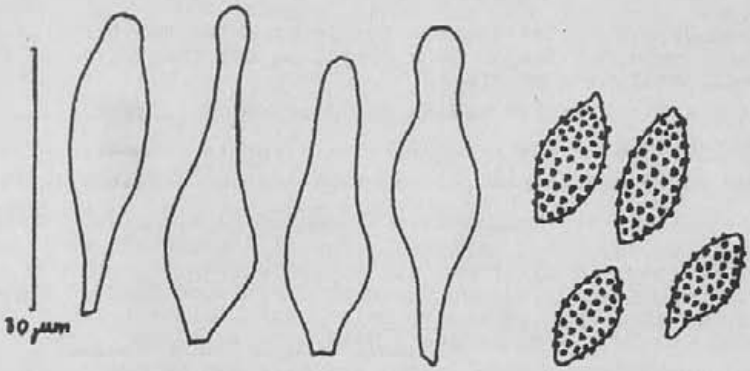

Hebeloma latifolium - cheilocystidy a výtrusy.- V.Antonín del.

K l o b o u k 2-4'5 cm v průměru,v mládí polštářovitý až polokulovitý,ve stáří ploše až slabě polštářovitě rozložený;na okraji vlnitý až mírně laločnatý,někdy slabě rýhovaný,na povrchu hladký a lysý,po navlhčení lepkavý. Pokožka klobouku je světle okrová,šedé okrová až krémová,na středu tmavěji hnědá, na okraji světlejší;některé plodnice s hnědavými skvrnami.

L u p e n y poměrně tlusté,nepříliš husté,dosti vysoké až silně břichaté,na ostří jemně třásnité,s četnými lamelulami, barvy sytě okrově hnědé,v mládí světlejší,ve stáří tmavší, se světlejším ostřím.

T ř e ň 4-8 mm tl.a 4-6 cm dl.,válcovitý,někdy mírně k bázi ztenčený,na bázi často zakřivený,světle krémový,ve stáří nahnědlý,s jemnými hnědými vlákny.

D u ž n i n a je špinavě bílá až slabě zahnědlá,má intenzívní sladkou vůni.

Bazídie čtyřvýtrusé,31-41 x 7-10 µm.Cheilocystidy početné, tvarově poměrně variabilní,ale nejčastěji lahvovité či slabě kyjovité,/22-/26-36 x 8-16 µm.Výtrusy jsou mandlovité až citrónovité,žlutohnědé,zřetelně bradavčité,/10-/ 12-15/-16/x/5-/6-8 µm.

Hab.Šťáhlavice pro.Plzeň,na zemi v doubravě u železniční trati,23.IX.1983 leg.V.Pravda,det.V.Antonín.Doklad uložen v BRNM.

Hebeloma latifolium roste,podle autorů druhu,na bázických i neutrálních půdách/často vápenatých/ a na vlhkých místech. Pro české označení navrhuji český ekvivalent latinského jména -slzivka širokolupenná.

Pro bližší zájemce uvádím klíč k určování druhů ze skupiny Hebeloma sacchariolens/podle Grögera a Zschieschanga/:

1. Kl.slizký,stále zcela lysý 2

1x. Kl.suchý,alespoň na okraji ve stáří trochu plstnatějící..4

2. Cheilocystidy kratší než 50 µm,často lahvovité,lupeny až 8/10/ mm široké.- Listnaté lesy,křoviny,vápnomilná /až neutrofilní,také na vlhkých místech/,hojná .....

..... H.latifolium Gröger et Zschieschang

2x.Cheilocystidy delší než 50 µm,nitkovitě válcovité,kyjovité/až hlavaté/,lup.užší.Silněji acidofilní nebo v bažinách..3

3. Výtrusy štíhlé /Q = 1'8-22/,bledé,jemně bradavčité.Střed kl. intenzívněji zbarvený než okraj.Cystidy štíhlé,nitkovitě kyjovité.Lesy,acidofilní/až neutrofilní/,roztroušeně.....
..... H. saccharioleus Quél.

3x.Výtrusy široké,citrónovité /Q = 1'3-1'7/,žlutohnědé,bradavčité.Kl.intenzívněji jednobarevný/?/,cystidy a stanoviště neznámé.Itálie,snad vzácně/?/..... H. fusipes Bres.

4. Kl.jen ve stáří na okraji mírně plstnatějící,bílý nebo špinavě hnědý,cheilocystidy až 80 µm.dl. 5

4x.Kl.zcela plstnatý/až šupinkatý/,okrově hnědý. Cheilocystidy jevýše 50 µm dl. Vzácný druh/Švýcarsko,jz.NDR/ .....
..... H. tomentosum /Mos./Gröger et Zschieschang

5. Kl.bělavý,do 2'5 cm v průměru.Lupeny dosti husté,až 4 mm široké.Tř.slabě vřetenovitě kořenující.Výtrusy vřetenovité, nikdy nejsou papilózní,s normální délkovou variabilitou.Ve vrbovém houští,vzácně .....
..... H. fusisporum Gröger et Zschieschang

5x.Kl.špinavě hnědý,až 5cm v průměru.Lupeny oddálené,až 8 mm široké.Tř.v mládí zřetelně vřetenovitě kořenující.Výtrusy citrónovité,často silně papilózní,velmi délkově variabilní.Bažiny,roztroušeně .....
..... H. gigaspermum Gröger et Zschieschang

L i t e r a t u r a

Gröger F.et Zschieschang G./1981/: Hebeloma-Arten mit saccharioleus-Geruch.-Z.Mykol.,Schwäbisch Gmünd,47/2/:195-210.

Vladimír Antonín: Hebeloma latifolium Gröger et Zschieschang -an interesting species from the Hebeloma saccharioleus-Complex.

In this article the author describes the finding of Hebeloma latifolium grom Czechoslovakia and gives the description of this fungus.

NÁLEZ CHOROŠŮ INONOTUS TAMARICIS A GANODERMA RESINACEUM V EGYPTĚ

Slavomil H e j n ý a František K o t l a b a

Během svého pobytu v Egyptské arabské republice v listopadu a začátkem prosince r.1983 sbíral první z autorů dva druhy chorošovitých hub,které byly určeny jako rezavec tamaryškový a lesklokorka pryskyřičnatá.I když uvedené choroše nejsou zřejmě pro Egypt nové /viz poznámku na konci článku/,přinášíme o jejich nálezu tuto zprávu.

Rezavec tamaryškový - Inonotus tamaricis /Pat./R.Maire

Egyptská arabská republika,Káhira/El Qahira,Cairo/,na americkém hřbitově na větvi živého Tamarix nilotica,7.XII.1983, leg. S.Hejný,det.F.Kotlaba /PRM 832336/.

Přivezené dvě plodnice houby byly živé a mladé /kromě nich bylo na dotyčném stromě více suchých starých plodnic/,ztuha šťavnatě masité,po usušení tvrdé,dosti křehké,jedna tlustě vějířovitého a druhá kopýtkovitého tvaru,6'5 a 10 cm dlouhé,5 a 6 cm široké a 3 a 4 cm vysoké,s tupě valovitým okrajem,žlutorezavé až rezavě hnědé.Povrch klobouku byl jemně,jinde hruběji plstnatý a místy až chlupatý,v nejstarších částech pak lysý, nepravidelně tmavěji pásovaný a poněkud hrbolatý. Dužnina byla šťavnatá,vláknitá,křehká,po usušení matně hedvábitě lesklá, tvrdá,v povrchové tenké části skoro šafránově žlutá,hlouběji pak okrově rezavá až hnědorezavá,se světlými protáhlými skvrnkami /"plamínky"/,celé napříč význačně obloukovitě zonovaná. V místech přirůstání plodnice k hostitelské dřevině se v dužnině nalézá tzv.zrnité jádro,které je tvořeno nepravidelně kulovitým útvarem kompaktní zrnité hmoty temně hnědé barvy s bělavým mramorováním. Rourky jsou 0'5-1'5 cm dlouhé,živě rezavě hnědé;póry rourek jsou nepravidelně okrouhlé až přihranatělé, okrově či rezavě hnědé,1-3 na 1 mm. Hyfy stěn rourek i dužniny jsou 2-8 µm široké,bezbarvé,žlutavé až žlutorezavé,septované,ale bez přezek,v dužnině světlejší a bohatěji větvené. Sety chybějí. Výtrusy jsou elipsoidní,tlustostěnné,žlutavé až žlutorezavé,hladké,7-8 x 5-6 µm veliké.

Americký hřbitov,kde byl Inonotus tamaricis nalezen,je součástí protestantských hřbitovů v západní části křesťanských hřbitovů a leží v nejstarší/jižní/ části Káhiry východně od zátoky Nilu zvané Saiylet el Roda,asi 600 m severně od koptického ortodoxního chrámu. Růst hostitelské dřeviny a choroše na ní umožnila patrně jednak blízkost Nilu/400 m východně od jeho zátoky/,zejména však asi zálivka na křesťanských hřbitovech/na rozdíl od hřbitovů islámských,kde nice neroste/.

Rezavec tamaryškový je parazitická houba z čeledi kožovkovitých /Hymenochaetaceae Donk/,která napadá výhradně druhy rodu Tamarix /ve Středozemí je to hlavně T.gallica,je však odtud známo více než 10 druhů tamaryšků!/.Ty vlivem rozkladné činnosti mycelia houby ve dřevě nebo kmeni postupně prosychají a pak odumírají. Inonotus tamaricis má význačně mediterrání rozšíření s centrem výskytu ve Středozemí,odkud zasahuje až do Černomoří:roste v jižní a jihovýchodní Evropě,západní Asii a severní Africe především na pobřeží a ostrovech,a to v Portugalsku,Španělsku,Francii,Itálii,Jugoslávii,Bulharsku, SSSR/Krym,oblast Kavkazu,avšak je uváděn i z Kazachstánu a Uzbekistánu/,Sýrii,Alžírsku a Maroku/Klán 1978/.Nález v Egyptě do tohoto areálu velmi dobře zapadá a zjištěný druh hostitelské dřeviny/Tamarix nilotica/,z níž nebyl v literatuře dosud uveden,je patrně nový.

Zajímavý je i výskyt rezavce tamaryškového daleko od moře na Nilu až v Káhiře /většina lokalit v jiných zemích leží na pobřeží nebo v jeho blízkosti/,navíc pak už téměř v subtropech,resp.na přechodu mezi meridionálním pásmem a subtropy. Lokalita Inonotus tamaricis na americkém hřbitově sice leží na 30°00'10" s.š.asi 180 km od pobřeží,avšak i některé další lokality,které zachytil Klán/1978/ v mapě rozšíření,jsou situovány daleko od pobřeží-nejvíce pak v sovětském Kazach-

stánu a Uzbekistánu,kde se jedná o vzdálenosti až tisíce kilometrů. V tomto případě však zřejmě jde-jak se domníval už Klán /1978/-o jiný druh rezavce,který parazituje rovněž na tamaryšcích /ale netvoří zrnité jádro/,tj.o Inonotus subhispidus Pegler et Reid,známý z jižní Asie /Indie,Pákistán/. K tomu by ovšem bylo zapotřebí studovat kazachstánský a uzbecký materiál.

Za zmínku stojí také skutečnost,že plodnice rezavce tamaryškového nalezené na americkém hřbitově v Káhiře v první polovině prosince byly v plném růstu. To by nasvědčovalo tomu, že tento a jiné jednoleté druhy chorošů fruktifikují v teplém Mediterránu buď ve dvou vlnách v závislosti na vydatnějších srážkách /tj.na jaře a na podzim,nikoliv v suchém létě a v zimě/,anebo naopak průběžně po celou dlouhou středozemní vegetační sezónu s přerušením jen v chladnějším období /leden - březen/. Pro tuto druhou eventualitu svědčí nálezy mladých plodnic,které má druhý z autorů z jadranského pobřeží v Jugoslávii i na černomořském pobřeží Bulharska ze suchého a horkého léta /července;v Bulharsku kromě toho i v srpnu a začátkem září/; dřevní houby parazitující na živých dřevinách totiž nejsou zdaleka tak závislé na atmosférických srážkách jako saprofytické dřevní a zejména pak terestrické houby.

Mimo oblast mediteránního klimatu a jeho vlivu Inonotus tamaricis nikde neroste-tedy ani u nás,ačkoliv se zde tamaryšky v parcích a zahradách také místy pěstují;nikdy však na nich tento choroš nebyl nalezen,protože v mírném pásmu není schopen existovat-mykogeograficky je vázán pouze na meridionální a submeridionální pásmo.

Lesklokorka pryskyřičnatá - Ganoderma resinaceum Boud.in Pat.

Egyptská arabská republika,osada Badr u cesty Káhira-Alexandria /Iskandarija/,v citrusových plantážích na pařízku listnáče,16.XI.1983,leg.S.Hejný,det.F.Kotlaba /PRM 832335/.

Tento druh tvoří bokem přirostlé,tlusté vějířovité až nízce kopytovité,někdy až i 30 cm široké plodnice /náš sběr představuje necelou malou plodnici,která byla asi 7 cm široká/ s dřevově hnědou dužninou a tenkou červenohnědě lesklou kůrou na povrchu. Mikroskopicky je význačný jemně ornamentovanými,žlutohnědě zbarvenými výtrusy. Patří do čeledi lesklokorkovitých /Ganodermataceae Donk/.

Plodnice byla nalezena na břehu irigačního kanálu přivádějícího vodu do pomerančovníkového sadu na nově rekultivované zavlažované půdě západní části egyptské pouště. V obvodu zavlažovací sítě jsou vysazeny introdukované australské listnaté dřeviny Eucalyptus citriodora a Casuarina stricta; na pařízku jedné z těchto dřevin plodnice choroše vyrůstala.

Lesklokorka pryskyřičnatá má větší celkové rozšíření než rezavec tamaryškový a svým růstem není vázána pouze na druhy jednoho rodu dřevin. Je sice rozšířena jen v Holarktidě, ale tam nejen ve Starém,nýbrž i v Novém světe od meridionálního až do temperátního pásma,a to v Sev.Americe /USA/,sev.Africe /Maroko,a nyní též Egypt/,Asii /oblast Kavkazu,Írán, Kazachstán,Japonsko/ a hlavně v Evropě,kde má výrazně submediteránní tendenci rozšíření: je hojná ve Středozemí,jen lokálně hojnější nebo vzácná je v západní,teplejších oblastech střední a východní Evropy-kdežto v severní Evropě chybí /sev. Polsko,Skandinávie,sev.oblasti SSSR/. Dosud je známa z Portugalska,Španělska,Francie,NSR,NDR,ČSSR,Rakouska,Jugoslávie, Maďarska,Rumunska,Bulharska a jižních oblastí SSSR. Do tep-

lých částí temperátního /mírného/ pásma pronikla Ganoderma resinaceum zřejmě druhotně díky člověku,neboť na většině lokalit roste nikoli v přirozených porostech,nýbrž na vysázených dřevinách u komunikací,v parcích,zahradách apod.,tj.v temperátním pásmu má převážně synantropní rozšíření.

Od doby,kdy se o rozšíření tohoto choroše u nás zmínil druhý z autorů /Kotlaba 1981/,stoupl počet známých lokalit Ganoderma resinaceum v Československu ze 30 na 38. Většina z nich leží v oblasti teplomilné flory a všechny /s jedinou výjimkou pralesa Cahnov na již.Moravě/ mají synantropní charakter /vysázené stromy u silnic,na hrázích rybníků,v parcích apod./.Roste parazitický na různých listnáčích našich i introdukovaných, hlavně na dubech /Quercus palustris,Q.petraea,Q.robur,Q.rubra/, ale je od nás známá i na Acer platanoides,Aesculus hippocastanum,Fagus sylvatica,Fraxinus excelsior,Populus alba,P.canescens,Robinia pseudacacia,Salix alba a S.fragilis;v zahraničí je uváděna i na řadě dalších dřevin.

Nález lesklokorky pryskyřičnaté v mediteránní Alexandrii velmi dobře zapadá do areálu celkového rozšíření tohoto druhu.

Závěrem poznamenáváme,že naše znalosti o mykologické literatuře týkající se Egypta jsou nepatrné /z novější doby nám o makromycetech není známa žádná/. Starší literaturu a do tehdejší doby známé nálezy všech hub shrnul do obšírné práce Reichert /1921/. Z této práce vyplývá,že na výzkumu egyptské mykoflóry--hlavně hospodářsky škodlivých druhů- se podílela celá řada mykologů,a to již od první poloviny minulého století.

Pokud jde o dva v tomto článku uvedené choroše,byly tam pravděpodobně nalezeny již dříve,avšak uveřejněny pod nesprávnými jmény. Byl to zcela jistě Inonotus tamaricis,který se v citované práci /Reichert 1921/ skrývá pod jménem Polyporus hispidus;jeden z uvedených nálezů možná nikoli /"An einem Baumstumpf Kairo..."/,protože rezavec tamaryškový jako typický parazit na pařezech neroste,avšak druhý zcela určitě /"auf Tamarix articulata bei Alexandria,Dezember 1908...";dnes má tento tamaryšek správné jméno T.aphylla,pozn.autorů/. I když Patouillard popsal rezavec tamaryškový jako Xanthochrous tamaricis již r.1904,znalost tohoto druhu mezi mykology nebyla zřejmě tehdy ještě dostatečná,takže byl určen jako Polyporus hispidus /= Inonotus hispidus/. Materiál uložený v berlínském muzeu byl za války zničen a nelze ho tedy revidovat...

Ani nález druhého choroše není pravděpodobně nový pro Egypt:snad se skrývá pod jménem Fomes lucidus /"An Stämmen von Citrus spec.,1889"//Reichert 1921/. Ganoderma resinaceum byla sice popsána právě r.1889,avšak ještě před několika málo desítkami let nebyla rozlišována od G.lucidum /známé též po jménem Fomes lucidus/ nebo byla považována pouze za její nižší taxonomickou jednotku.

L i t e r a t u r a

Klán J./1978/: Inonotus tamaricis /Pat./Maire in Greeca,its general distribution and taxonomic notes to the section Phymatophilus.-Čes.Mykol.,Praha,32:47-54.

Kotlaba F./1981/: Nález vzácného choroše Ganoderma resinaceum v Č.Budějovicích.-Sborn.Jihočes.Muz.České Budějovice-Přír. Vědy 21:102.

Reichert I./1921/:Die Pilzflora Ägyptiens.-Bot.Jahrb.,Leipzig, 56:598-727.

Slavomil Hejný - František Kotlaba:Der Fund von Porlingen Inonotus tamaricis und Ganoderma resinaceum in Ägypten.

Ein Fund von zwei holzzerstörenden Porlingen:Inonotus„tamaricis/Pat./R.Maire und Ganoderma resinaceum Boud.in Pat.in Ägypten wird näher beschrieben und durch Bemerkungen zum Vorkommen und Verbreitung beider erwähnten Arten ergänzt.

Mykotoxikologie-houby v kuchyni

POZNÁMKY KE KULINÁŘSKÉMU VYUŽITÍ ŠAFRÁNKY ČERVENOŽLUTÉ

Slavomil H e j n ý

Když jsem si pečlivě přečetl rukopis příspěvku pro Živu od dr.F.Kotlaby /Znáte a jíte šafránku červenožlutou - Tricholo - mopsis rutilans ?,Živa 1978:60-61/,bylo mně tehdy jasné,že článek najde následovníky. Je to nadmíru dobrá studie,v níž jsou shrnuty ekobiologické vlastnosti šafránky a se vzácnou objek - tivitou je přihlédnuto kriticky ke kulinářským vlastnostem druhu z autopsie,s použitím experimentu na určitém vzorku osob a se shrnutím údajů z literatury. Přitom jsem si říkal,že by bylo vhodné doplnit z vlastních kulinářských zkušeností to,o čem jsem se domníval,že tam ještě chybí. Činím tak sice s určitým časovým zpožděním,avšak aspoň tak doplním i v literatuře několik nových údajů.

Srpen a září je vhodnou dobou ke smažení klobouků hub,obalovaných do strouhanky jako řízky. Vyzkoušeli jsme s manželkou Olinkou vícero druhů hub k tomuto vynikajícímu pokrmu a dospěli jsme k určité standardní směsi,v níž se uplatňují klobouky těchto druhů hub : muchomůrka růžovka-Amanita rubescens/Pers. ex Fr./S.F.Gray;hřib strakoš-Suillus variegatus/Sw.ex Fr./O. Kuntze; křemenáč osikový-Leccinum aurantiacum/Bull.ex St.-Am./ S.F.Gray; šafránka červenožluté-Tricholoma rutilans/Schaeff.ex Fr./Sing.; hřib dutonohý-Boletus cavipes Klotzsch in Fr.;slizák mazlavý-Leucogomphidius glutinosus/Schaeff.ex Fr./Kotl.et Pouz.; holubinka nazelenalá-Russula virescens/Schaeff.ex Zanted./Fr.,ale i jiné druhy holubinek,a václavka obecná-Armillaria mellea/Vahl ex Fr./Kumm.s.l. V této směsi se šafránka uplatňuje celkem rovnocenně,chutovými vlastnostmi si nezadá s ostatními. Také se velice dobře smaží díky plochému tvaru klobouků. Pochopitelně kombinace hub při smažení klobouků jako řízky mohou být různé,mohou převládat i hřibovité nad lupena-

tými,i když osobně dávám přednost opačné kombinaci. Chci jenom ještě podotknout,že i opakovaně jsme měli možnost použít velmi úzké druhové kombinace,jejímž základem byla šafránka i slizák, a chutově jsme nikdy nepocítili,že jde u šafránky o podřadnější druh. Chci ovšem navíc poznamenat,že ve zmíněném časovém období často používám kombinace smažených řízků z houbových klobouků a smažených řízků z ryb. Je to velice vhodná kombinace!

Chci uvést ještě další způsoby použití šafránky v kuchyni, kde se velice dobře osvědčila. Podobně jako ke smažení klobouků jako řízky používáme klobouků šafránky i k rozpékání na oleji. Klobouky se jemně osolí a opepří. Šafránka je dobrá ve směsi v houbových omeletách /na způsob přípravy šunky s vejci/, v palačinkách plněných houbami i v houbové směsi,jež se používá pod pečená nebo dušená masa. Šafránku používáme rovněž do směsi hub,jež zavařujeme ve vlastní šťávě. Hovoříme-li o směsi, pak obvykle používáme směs 20-30 druhů hub,nikde v nich však není šafránka výraznou dominantou - ale to je snad nepsaný zákon pro zkušenější houbaře-kulináře. Příhoda/1972:245-246/ doporučuje např.šafránku do leča s houbami. Domnívám se,že není správné používat do kuchyně šafránku až teprve tehdy,když jiné lepší druhy hub nerostou /Dermek a Pilát 1974:190/ - pak by mohla v houbových jídlech převládat.

Prosím,aby uvedené řádky nebyly chápány jako apoteóza kulinářských vlastností šafránky,ale pouze jako můj příspěvek k doplnění možností jejího využívání.

Na závěr bych chtěl použít ještě některých literárních pramenů,nových nebo těch,které neměl dr.F.Kotlaba k dispozici.Sovětský spisovatel Vladimír Solouchin/1976/ ve své knize "Polovačka na huby",která zřejmě inspirovala slovenského spisovatele Jána Majerníka k napsání knihy "Rastú!"/1980/,vyjmenovává mezi houbami,které průměrný houbař nezná /25 druhů/,i čirůvku červenožlutou. Píše o nich,že "všechny tyto houby jsou jedlé, chutné,všechny rostou v našich lesích a přece se jim houbaři vyhýbají". Autoři knihy "Griby SSSR" /1980:169/ se o ní vyjadřují,že je jedlá. Fin Mauri Korhonen /1981:93/ uvádí,že je jedlá,ale lze ji použít především vařenou ve směsi s jinými houbami.

Kotlaba/1978/ v citovaném článku píše,že někteří starší autoři ji považují za jedovatou. Sem lze zařadit i Francouze/Sartory a Maire,1921/. Nakonec tak do určité míry nověji činí i Michael,Hennig a Kreisel/1978:236/,píší-li,že starší jedinci působí u citlivých osob často nevolnost a zvracení. Ale to se týká nejrůznějších i přímo vynikajících hub.

Ještě chci připomenout,že šafránku nenalezneme v našich houbových kuchařkách /Pulec a Smotlacha 1969;Baier 1981;Vrabec a Smotlacha 1982/,avšak v nedávno vydané knize Smotlacha a Malý /1983:232/ doznala šafránka určité rehabilitace,snad i pod vlivem Kotlabovy studie či posledního vydání jeho populární knihy

hy "Naše houby"/1982:168/. Nakonec jí opomenul i nestor/či zakladatel/kulinářské mykologie Jan Bezděk /1901,1905/.

Končím závěrem Kotlabovy citované práce:"I vy,milí čtenáři, máte možnost v této nebo dalších houbařských sezónách podrobit naši šafránku červenožlutou zkoušce chutnosti,navíc ještě třeba v různých úpravách,případně kombinacích s jinými druhy!Možná,že ji jako houbu pro kuchyň zavrhnete a zůstanete věrni starým osvědčeným druhům,avšak není též vyloučeno,že ji po vyzkoušení budete v budoucnu naopak vyhledávat jako skutečnou pochoutku a doporučovat ji svým známým a přátelům!"

L i t e r a t u r a

Baier J./1981/:Houby v kuchyních světa.Praha.
Bezděk J./1901/:Houby jedlé a jim podobné jedovaté.Hranice,I. /1901/,II./1905/,Praha.
Dermek A. a Pilát A./1974/: Poznávajme huby.Bratislava.
Gorlenko M.V.,Bondarceva M.A.,Garibova L.V.,Sidorova I.I.,Sizova T.P./1980/: Griby SSSR.Moskva.
Korhonen M./1981/:100 gribov.Moskva.
Kotlaba F./1978/: Znáte a jíte šafránku červenožlutou-Tricholomopsis rutilans? Živa,Praha,26:60-61.
Kotlaba F./1982/:Naše houby,3.přeprac.a rozšíř.vydání.Praha.
Majerník J./1980/:Rastú!Bratislava.
Michael E.,Hennig B.et Kreisel H./1978/:Handbuch für Pilzfreunde,Bd.1.,3.přeprac.vyd.Jena.
Nüesch E./1923/: Die Ritterlinge-Monographie der Agaricean-Gattung Tricholoma mit Bestimmungsschlüssel.Heilbronn am Neckar.
Příhoda A./1972/:Houbařův rok.Praha.
Pulec M.et Smotlacha M./1969/:Houby v kuchyni.Praha.
Sartory et Maire/1921/: Les champignons vénéneux.Paris/ex Nüesch E.,1923/.
Smotlacha M.et Malý J./1983/: Atlas tržních a jedovatých hub. Praha.
Solouchin V./1976/:Polovačka na huby.Bratislava.
Vrabec V.et Smotlacha M./1982/:Jihočeská houbařská kuchařka. České Budějovice.

Slavomil Hejný: Bemerkungen zur kulinären Ausnützung des Pilzes Tricholomopsis rutilans.

Eigene Erfahrungen vom Konsum des Pilzes werden gebracht und mit verschiedenen literarischen Angaben zur Essbarkeit und kulinärem Wert von Tricholomopsis rutilans diskutiert.

Krátká sdělení

MUCHOMŮRKA POZLACENÁ - AMANITA INAURATA

V naší mykologické literatuře nejsou příliš časté zmínky o této zajímavé houbě. R.Veselý ji ve své monografii muchomůrek /Amanita-muchomůrka in Kavina-Pilát,Atlas hub evropských I:51, Praha,1934/ považoval za "náhodnou formu/roz.katmanky pošvaté, pozn.redakce/,která v některých letech je dosti hojná". Jako synonymum je zde uveden i Agaricus Ceciliae Berk.et Br./ Outl. Brit.Fungol.,1860/. Rovněž Pilát v "Klíči..."/Praha,1951,p. 437/ ji ještě považuje za formu katmanky pošvaté/Amanita vaginata/ a jako synonymum uvádí Agaricus stramineus Fr.,ale již s tím,že jde o druh u nás vzácný. V posledních ročnících České mykologie je zmiňován jediný nález této houby:Dolný Kubín,11. VIII.1955,leg.I.Fábry/Čes.Mykol.22:230,1968/,a to stále ještě v hodnotě variety katmanky pošvaté. Při přednášce o vzácných muchomůrkách Slovenska ji však Fábry povýšil do hodnoty druhu /Čes.Mykol.28:121,1974/ jako Amanita inaurata Secr. Houbu jsem měl v ruce jen jednou,a to 3.X.1981,kdy jsme s dcerou Libuší nalezli 3 veliké exempláře ve Švýcarské Juře u Guellingen na vápencích. Její pěkný obrázek je uveřejněn u Cetta/Funghi dal vero 2:tab.395/;podle něj jsme houbu dodatečně určili.Později Kotilová zjistila/Čes.Mykol.36:114,1982/,že tento druh patří mezi Amanity s amyloidní tkání,kdežto u A.vaginata jsou neamyloidní.

Název Amanita inaurata pochází od Secretana.Dle Donka/1962/ použil však Secretan pro skupinu hub,označenou jako "Amanita", hodnotu třídy/classis/ a nikoli rodu/genus/.Dle monografa muchomůrek Cornelia Base byl Gillet/Les Hyménomycétes,Alençon/ v r.1874 prvním,kdo použil platný název Amanita inaurata. Bas /Persoonia 12/2/:192-193,1984/ proto hledal pro ni první platné jméno,kterým je Amanita ceciliae/Berk.et Br./Bas. V rodě Agaricus byl název použit poprvé již v r.1854.

Protože jde o houbu opravdu vzácnou,bylo by jistě vhodné její nálezy registrovat,než zmizí z našich lesů.

J.Kubička

Jiří Kubička: Amanita ceciliae/Berk.et Br./Bas-der gültige Name für die Art Amanita inaurata.

MYKOFLORISTIKA IMPERFEKTNÍCH MIKROMYCETŮ V ROCE 1983

Michal O n d ř e j

Průběh povětrnostních podmínek roku 1983 nebyl příznivý pro rozvoj některých foliikolních mikromycetů. Vysoké teploty,extrémní nedostatek srážek a téměř se nevytvářející ranní rosy potlačily rozvoj chladnomilných a vlhkomilných hub/Mucedinaceae/. Dlouhotrvajícímu suchu a vysokým teplotám odolávaly lépe xerofytní a teplomilné houby /Dematiaceae a Sphaero - psidales/.

Suchem byla nejvíce postižena jižní Morava,a proto bylo upuštěno od původně plánovaných sběrů v okolí Hodonína,Morav-

ského Písku a Břeclavi. Větší pozornost byla věnována lokalitám, kde vegetace nebyla suchem postižena.

V roce 1983 jsem sbíral foliikolní imperfektní mikromycety jednak na Slovensku a jednak na Moravě. Na Slovensku jsem sbíral v oblasti Nízkých Tater/Chopok,Dereša,Polana,Chabenec,Vajskovská dolina,Črmné/.Větší rozsah sběrů byl realizován v oblasti rezervace Ohniště a v Jánské dolině. Dále jsem na Slovensku sbíral v Podbrezové a v oblasti Velké Fatry v Harmanecké dolině, cca 3 km od jeskyně Izbica.

Na Moravě jsem věnoval již tradičně nejvíce pozornosti oblasti Hrubého Jeseníku /Vernířovice,Švagrov,Kamenitý potok,Sobotín, Maršíkov,Ztracené kameny,Pec,Jelení studánka/ a blízkého okolí Šumperka /Temenice,Vikýřovice,Třemešek/. Dále jsem sbíral v okolí Brna/Soběšice,Obřany/,Přerova/Moštěnice,Říkovice/,Uherského Ostrohu,Olomouce,Bouzova,Javořička a Lipovce/Blansko/ a koncem září na pozemcích Výzkumné stanice travinářské v Zubří/Rožnov p. R./,kde byly odebrány vzorky trav k zjišťování výskytu hub rodu Drechslera. Větší pozornost jsem zaměřil na zjišťování výskytu hub tohoto rodu na jílcích/Lolium spp./,a proto jsem v průběhu října provedl srovnávací sběry napadených jílků na lokalitách Česká Bělá/Havl.Brod/,Horní Životice,Šumperk/Temenice,Vikýřovice/,Koštice n.Ohří/Louny/,Zbraslavice/Kutná Hora/ a Praha/Karlovo náměstí/.Na sběrech se podíleli ing.Boh.Cagaš,CSc.a Alena Černá.

V zahraničí jsem sbíral v SSSR a to jednak v Kalininské oblasti/Bernovo,Toržok/ a v Bělorusku,SV od Minska/Žodino/.Výsledky mykofloristického průzkumu výše uvedených lokalit v SSSR budou publikovány v časopisu Mikologija i fitopatologija.

I přes nepříznivé podmínky roku 1983 se mi podařilo shromáždit cenný dokladový materiál,čítající okolo 400 položek.Determinace nasbíraných druhů hub bude probíhat v nastávajícím zimním období.

Michal Ondřej:Mykofloristische Ergebnisse bei der Erforschung von imperfekten Mikromyzeten im Jahre 1983.

PADLÍ DUBOVÉ NA LOKALITĚ SEMČICE V ROCE 1983

Josef H a m p e j s

V roce 1983 jsem od 23.dubna intenzívně vyhodnocoval mimo jiné následující lokality v okolí střediskové obce Semčice na okrese Mladá Boleslav:"Na holi"/Semčice/,"U bažantnice" a "Ovčárny"/Pěčice/.V jarním období mne zaujal vysoký počet semenáčků dubů,klíčících jak hypogeicky,tak i epigeicky,jejichž hustota byla 7-10 rostlin na 1 m^2.Po velmi suchých a teplých měsících červnu a červenci/údaje viz tabulka/ byla hustota semenáčků dubů na $1m^2$ následující:"Na holi" průměrně 3 rostliny,"U bažantnice" prům.5 rostlin a "Ovčárny" prům.3-5 rostlin.

Od začátku měsíce srpna/resp.od 2.8./ jsem na uvedených lokalitách pozoroval silné napadení semenáčků dubů/dub letní a zimní/ padlím dubovým /Microsphaera alphitoides Griffon et Maublanc/,které tvořilo na listech semenáčků/v růstové fázi 3-7 listů,výška 14-22cm/ souvislý bílý povlak.Na lokalitě "Na holi" bylo napadeno 80% semenáčků a na lokalitách "U bažantnice" a "Ovčárny" 98-100% semenáčků.Porazita jsem pozoroval na rostlinkách dubů,které rostly "volně" v lesním porostu a které nebyly přerostlé bylinným patrem a tím tedy ani pasivně chráněny proti infekci.

V důsledku vývoje klimatických faktorů v r.1983 lze kon-

statovat,že výskyt padlí dubového byl extrémně silný ve srovnání se stejným obdobím v letech 1981 a 1982.

Vývoj klimatických faktorů v Semčicích v roce 1983:

Měsíc	teplota °C normál	teplota °C skutečnost	srážky v mm normál	srážky v mm skutečnost
červen	16,75	17,9	67,0	25,2
červenec	18,47	21,9	74,4	24,0
srpen	17,89	19,5	63,5	98,9

Pozn.:jsou uvedeny průměrné denní teploty,kumulace srážek v měsíci srpnu bylo 2.,3.,4.a 5.8.1983.

L i t e r a t u r a

Černý A./1976/:Lesnická fytopatologie.-Praha,p.347.
Kříž Z./1971/:Lesnická botanika.-Praha,p.240.

J.Hampejs: The oak mildew on the territory of Semčice in 1983.

Of the three localities in the environment of Semčice exceedingly strong occurence of oak powdery mildew in 1983 was determined.The fungus extended after dry and warm months of June and July,when the percent of attack was 80-100 in August on oak seedlings.

Osobní

VYSOKÉ OCENĚNÍ PRÁCE DOC.DR.ZDEŇKA URBANA,DRSC.

Ve středu dne 15.II.1984 přijal doc.dr.Zdeněk Urban,DrSc., vedoucí katedry botaniky nižších rostlin přírodovědecké fakulty UK v Praze a I.místopředseda ČSVSM z rukou člena prezídia ČSAV akademika prof.dr.Vladimíra Landy,DrSc. stříbrnou oborovou plaketu ČSAV Gregora J.Mendela za zásluhy v biologických vědách,kterou mu udělila Čs.akademie věd k jeho loňskému životnímu jubileu.

Slavnostnímu aktu předání plakety byli přítomni vedoucí odd.biologických věd akad.Boh. Ryšavý,DrSc.a jeho zástupce RNDr.Vladimír Musílek,DrSc. a za Čs.vědeckou společnost pro mykologii při ČSAV její vědecký sekretář prom.biol.Zdeněk Pouzar,CSc.,RNDr.Mirko Svrček,CSc.a tajemník Svatopluk Šebek.

K řadě gratulantů k tomuto vysokému a zaslouženému ocenění práce doc.dr.Zdenka Urbana,DrSc.se připojuje nejen redakce Mykol.listů,jejichž je doc.Urban vytrvalým spolupracovníkem, ale i široká obec našich mykologů a jeho osobních přátel.

-sš.

PROF.DR.MEINHARD MOSER ŠEDESÁTNÍKEM.

Dne 13.března 1984 se dožil 60 let mykolog světového jména, prof.dr.Meinhard Moser,přednosta Institutu pro mikrobiologii University v Innsbrucku,autor mnoha významných mykologických prací a klíčů k houbám lupenatým i vřeckatým,monograf rodu Cortinarius Fr.

Připojujeme se s gratulací k tomuto životnímu jubileu a přejeme profesorovi Moserovi mnoho zdraví,úspěchů do dalších plodných let.

/JKN/

VZPOMÍNKY NA SPOLUPRÁCI S AKAD.MALÍŘEM FRANTIŠKEM PROCHÁZKOU NA ILUSTRACÍCH K NAŠIM HOUBÁM

František K o t l a b a

28.prosince 1983 tomu bylo 7 let,kdy zemřel výborný ilustrátor přírodovědeckých publikací akad.mal.František Procházka, jehož nekrolog vyšel před 5 lety/Kotlaba 1979/. Byl původem Moravan,narozený v Přerově r.1911; zemřel roku 1976 ve věku 65 let v Čelákovicích u Prahy.Chtěl bych při této příležitosti vzpomenout spolupráce s ním při vzniku barevných vyobrazení hub v mé knížce Naše houby,která vyšla v 1.vydání v albatroské edici OKO r.1965.

Někdy koncem padesátých let jsem byl požádán redaktorem Václavem Netušilem/nar.31.V.1909 ve Vodnanech,zemř.1.IV.1981 v Praze/,který dlouhou řadu let řídil naučnou edici OKO,abych do ní napsal knížku o houbách. Nemaje v tom směru tehdy žádných zkušeností,nebyl jsem tímto jeho návrhem nijak nadšen, avšak nakonec jsem souhlasil. Dohodl jsem se s nakladatelstvím, že knížku bude ilustrovat mně osobně dobře známý akad.malíř Karel Poner/1913-1968/,člen Čes.svazu výtvarných umělců a zároveň i Čs.vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV.To bylo pro mne výhodné,neboť on jakožto znalec hub a malíř v jedné osobě mohl si sám obstarávat většinu materiálu k malování. Krátce po začátku práce v r.1961 byl však Mistr Poner bohužel postižen mozkovou příhodou a i když maloval dále,jeho obrazy ztratily barevnost a tím i přírodovědeckou věrnost.Výtvarná redakce nakladatelství proto rozhodla,že knížku musí ilustrovat někdo jiný-a tím byl právě Mistr Procházka,který už měl v tehdejším Státním nakladatelství dětské knihy/dnes Albatros/ za sebou několik krásně ilustrovaných knížek a byl tam tedy "zavedeným" výtvarníkem.

Pokud jde o přírodovědecké objekty,má-li je malíř namalovat věrně tak,aby měly dokumentární vědeckou hodnotu,musí nezbytně spolupracovat s odborníkem příslušného oboru,který mu jednak připraví morfologicky i barevně typický materiál,jednak ukáže nejdůležitější diakritické znaky,které nesmí být opomenuty,popř.které musí být zdůrazněny.

V případě hub se setkává jak odborník,tak výtvarník snad s největšími problémy v přírodních vědách.Houby mají totiž většinou značně pomíjivé,mnohé pak velmi krátké trvání,velice nepravidelný výskyt,závisející na nevyzpytatelném počasí a jsou také většinou neobyčejně proměnlivé jak ve tvaru,tak zejména ve zbarvení. Tyto skutečnosti kladou velké nároky na oba spolupracující partnery:na mykologa v tom smyslu,že musí v přírodě nalézt typicky vyvinuté plodnice potřebných druhů hub a na malíře tak,že je musí zavčas,pokud mají ještě svěžest rychle pomíjivých barev,věrně namalovat.To všechno ale předpokládá dostatek času-a toho jsme žádný z nás neměli nazbyt.V roce 1963,kdy se udělalo snad nejvíce práce na knížce Naše houby,nebyly ještě zavedeny volné soboty,takže jsme měli k dispozici velmi málo volného času,který kromě toho vyžadovaly i naše rodiny.Zde je potřeba podotknout,že jak Mistr Procházka,tak já jsme byli zaměstnáni oficiálně jinými úkoly a pro práci na knížce Naše houby nám tedy zbývaly vlastně jen večery,neděle,svátky a dovolená.Mistr Procházka tehdy učil na keramické škole v Bechyni,kam vždy v pondělí z Prahy odjížděl a teprve od r.1964 byl svobodným umělcem,který mohl volně disponovat svým pracovním časem.Já jsem byl již tehdy zaměst-

nán v Botanickém ústavu ČSAV v Průhonicích u Prahy,kam jsem denně dojížděl a kde jsem pracoval na úkolech základního výzkumu Akademie,týkajících se hlavně chorošů.

V letech 1962-1964 jsem se skoro každou neděli vydával do lesů v širším okolí Prahy,kde jsem hledal potřebné houby k malování.Nebylo nijak snadné nalézt zejména běžné jedlé druhy v neustále houbaři "pročesávaných" lesích pražského okolí-a navíc pokud možno barevně i tvarově co nejreprezentativnější exempláře!Přirozeně,že jsem vždycky něco našel:když ne jedlé,tak ne - jedlé nebo i jedovaté houby,které nesměly v knížce rovněž chybět.Jakmile jsem nalezl 3-5 druhů,spěchal jsem s nimi co nejrychleji do Prahy.Většinou bylo třeba najít plodnice nejen dospělé,nýbrž i mladé,které se leckdy značně liší,a obojí je zapotřebí z naučných důvodů na obrázcích zachytit.Občas přinášeli potřebné houby k malování i moji přátelé,což mi práci přece jen poněkud ulehčovalo.Pro 2.vydání Našich hub/1972/,kam Mistr Procházka přimaloval dalších 16 druhů,mu obstarával houby hlavně inž.Vl.Landkammer/1901-1983//nekrolog viz Kotlaba et Pouzar, 1984/.I když jsem měl někdy v lese na nálezy štěstí,jen zřídkakdy se mi podařilo dopravit houby ještě během odpoledne k Mistrovi Procházkovi do jeho ateliéru v Argentinské ulici-mnohem častěji to bylo spíše k večeru,kdy už na malování nebylo dost světla.Vysvětlil jsem mu hlavní rozpoznávací znaky přinesených druhů hub,které je třeba na vyobrazení zdůraznit,řekl jsem mu, který ze 3-5 donesených druhů je třeba malovat nejdříve,protože dlouho nevydrží nebo je nehojný a příště už ho třeba hned tak nemusím najít,které druhy po sebrání se barevně nejrychleji mění atd.Tím v této fázi moje úloha při spolupráci skončila.

Je přirozené,že při tomto způsobu práce jsme neměli vždycky optimální výsledky.Tak třeba mně se nedařilo nalézt pěkné plodnice nebo jsem našel jen mladé či naopak pouze staré,které sice ještě vydržely dopravu do Prahy,ale už sotva do Bechyně,kam si s sebou houby odvážel.Mistr Procházka zase ze 3-5 přivezených hub stačil obyčejně namalovat jen 2-3 druhy a ostatní mu přes veškerá opatření seschly,zčervivěly,zplesnivěly anebo shnily, takže je nemohl použít. Tím se stalo,že některé druhy hub jsem mu nosil opakovaně i několikrát,než je namaloval.Kromě toho určité houby sice namaloval,avšak podle materiálu,který mu příliš zestárl,takže barevné podání nebylo už přírodovědecky vhodné k reprodukci;takové druhy pak bylo zapotřebí namalovat podle čerstvého materiálu znovu.

Zde bych rád popravdě řekl,že naše spolupráce s Mistrem Procházkou nebyla vždycky bezkonfliktní a že nešlo vše zdaleka hladce,protože jsme měli na některé věci rozdílné názory.Hrál v tom svou roli i náš rozdílný věk,neboť Mistr Procházka byl o 16 let starší,takže mohl být takřka mým otcem;měl již bohaté umělecké i praktické životní zkušenosti a v důsledku toho i odlišný pohled na některé problémy.A tak se stávalo např.u těch jeho obrázků,které namaloval sice jinak pečlivě a pěkně, avšak podle zestárlých plodnic,že jsme se dostávali do sporu, zda jsou ještě únosné či nikoli.Mistr Procházka argumentoval tím,že houby namaloval věrně podle mnou doneseného materiálu, kdežto já jsem namítal,že mu zestárly a barevně se natolik změnily,že už nejsou typické.Nakonec jsme se vždy dohodli a buď namaloval zcela nový obrázek podle čerstvých plodnic,anebo barvy na původním vyobrazení poopravil/občas však kapka hořkosti z těchto diskusí do našich vztahů přece jen ukápla/. Hlavním výsledkem naší spolupráce byla nakonec knížka o houbách,která se stala díky věrným a krásným vyobrazením natolik

populární,že vyšla během 18 let třikrát v českém/3.vydání 1982, správně v červenci 1983/ a jednou v německém vydání jako Unsere Pilze/1980,správně v únoru 1981/.

Nakonec bych rád s větším odstupem času vzdal ještě dodatečpoctu akad.malíři Františku Procházkovi,tomuto mistrovi přírodovědecké ilustrace,a poděkoval mu za jeho velké životní ilustrátorské dílo,které přispělo k poznání naší přírody pro několik současných generací a které bude pomáhat poznávat přírodu i generacím budoucím.Činím tak nejen svým vlastním jménem a za velkou obec mykologů a praktických houbařů,ale jistě i jménem ostatních přírodovědců a hlavně široké čtenářské obce.Škoda jen, že Mistr Procházka již není mezi námi-zůstal však živý ve své umělecké práci,v díle,které je nemalé a má trvalou hodnotu.

L i t e r a t u r a

Kotlaba F./1979/:Za akad.malířem Františkem Procházkou.-Čes.Mykol.,Praha,33:185-186.

Kotlaba F.et Pouzar Z./1984/:Zemřel inž.Vladimír Landkammer /1901-1983/.-Čes.Mykol.,Praha/in press/.

Pilát A.et Kotlaba F./1969/:Za akad.malířem Karlem Ponerem.-Čes. Mykol.,Praha,23:140-141.

Zprávy o akcích · programy

● HNILOBY LESNÍCH DŘEVIN A OCHRANA PROTI NIM byl název celostátní konference se zahraniční účastí,která se konala ve dnech 5.a 6.X.1983 v Brně a na jejímž pořádání se podílela ČSVTS -Společnost lesnická,komise ochrany lesů odboru lesního hospodářství ČAZ s Domem techniky ČSVTS České Budějovice ve spolupráci s Výzkumným ústavem les.hospodářství a myslivosti Jíloviště-Strnady a lesnickou fakultou VŠZ v Brně.

Jednání konference bylo zaměřeno na nejvýznamnější parazitické dřevokazné houby působící primární a sekundární hniloby dřeva kořenů a kmenů lesních dřevin a na prevenci a ochranu proti hnilobám a na ekonomické následky škod působených hnilobami. Konference se zúčastnilo 50 pracovníků lesnické vědy a praxe z celé ČSSR a jeden vědecký pracovník z SSSR.Předneseno bylo 17 referátů,z nichž 9 referátů bylo zaměřeno na problematiku primárních hnilob na jehličnatých dřevinách,zejména na smrku.V 6 referátech bylo pojednáno o škodách působených ohryzem a loupáním spárkatou zvěří a o následných hnilobách v kmenech smrku. Jeden referát byl zaměřen na dekompoziční procesy dřevokaznými houbami ve smrkových porostech a v jednom příspěvku byly uvedeny výsledky studia vlivu imisí na zdravotní stav buku.

Seznam referátů,přednesených na konferenci 5.října 1983:

1.Problematika hnilob lesních dřevin v Československu./Doc.Ing. Alois Černý,CSc.,katedra ochrany lesů LF VŠZ v Brně-uvodní referát/.

2.Perspektivy využití biologické metody ochrany jehličnatých porostů proti kořenové hnilobě./Prof.N.I.Fjodorov,DrSc.a Ing. J.M.Poleščuk,CSc.,Běloruský technologický ústav,Minsk,SSSR/.

3.Ekologicko růstová charakteristika hnilob v jehličnatých lesích BSSR./Ing.J.L.Smoljak,CSc.,Běloruský technologický ústav Minsk,SSSR/.

4.Vliv ethanolu na růst mycelia některých dřevokazných hub./Ing.

J.L.Smoljak,CSc.a RNDr.L.Scháněl,CSc.,Běloruský technologický ústav Minsk,SSSR a katedra biologie rostlin UJEP Brno/.

5.Vliv pesticidů na růst hub vyvolávajících kořenové hniloby jehličnanů./Ing.J.L.Smoljak,CSc.a RNDr.L.Scháněl,CSc.,Běloruský technologický ústav Minsk,SSSR a katedra biologie rostlin UJEP Brno/.

6.Drevokazná huba Heterobasidion annosus/Fr./Bref.a jej vplyv na hustotu smrekového dreva./Ing.Jozef Kúdela,katedra náuky o dreve,VŠLD Zvolen/.

7.Hniloby kmenů smrku a možnosti jejich zjišťování./Ing.Hana Červinková,CSc.,VÚLHM Jíloviště-Strnady/.

8.Chorošovité houby na smrku na vybraných plochách LZ Dobříš a LZ Rožmitál./RNDr.F.Soukup,VÚLHM Jíloviště-Strnady/.

9.Deformace kořenových systémů obalených sazenic a jejich vliv na výskyt houbových patogenů./Ing.Theodor Lokvenc,CSc,VÚLHM Jíloviště-Strnady,Výzkumná stanice Opočno/.

10.Poškozování lesních porostů v ČSR loupáním zejména jelení a muflonl zvěří./Ing.Bohuslav Fanta,CSc.,VÚLHM Jíloviště-Strnady/.

11.Úživnost lesa a normované stavy jelení zvěře podle typologických podkladů na území ČSSR./Ing.Jaromír Málek,CSc.,Ústav pro hospodářskou úpravu vojenských lesů a statků/.

12.Vliv vybraných vlastností smrkových monokultur na loupání jelení zvěří./Václav Brenner,Státní statky,o.p.Sokolov/.

13.Některé poznatky o zhodnocení smrkového dřeva napadeného primárními hnilobami a škody ohryzem a loupáním v Západočeském kraji./Ing.Jan Vochoc,Lesprojekt Plzeň/.

14.Škody způsobené ohryzem a loupáním jelení zvěří v oblasti Severomoravských státních lesů./Ing.Jan Helfer,Lesprojekt Olomouc./.

15.Škody způsobené ohryzem a loupáním jelení a muflonl zvěří v oblasti Jihomoravských státních lesů./Ing.Miroslav Mazal, Lesprojekt Brno/.

16.Ekologické aspekty dekompozice kmenů v autochtoních ochranných smrčinách./RNDr.Stanislav Vacek,VÚLHM Jíloviště-Strnady,Výzkumná stanice Opočno/.

17.Fytopatologická problematika bučin v Krkonoších ve vztahu k imisím./Ing.Antonín Jurásek,VÚLHM Jíloviště-Strnady,Výzkumná stanice Opočno/.

Všechny referáty jsou uveřejněny ve sborníku,který byl předán účastníkům konference.Sborník referátů byl vydán Domem techniky ČSVTS České Budějovice,PSČ 370 21,Plzeňská 21/tel.26251/.

6.října 1983 byla pro účastníky konference uspořádána exkurze do vybraných porostů lesních dřevin v oblasti Školního lesního podniku Křtiny.Dopoledne shlédli účastníci exkurze v pokusné jednohektarové ploše v porostu 213 a1 v polesí Olomučana 110 roků starý smrkový porost,v kterém jsou všechny smrky v kořenové části napadeny václavkou obecnou-Armillaria mellea /Vahl ex Fr./Kumm.U nadúrovňových a úrovňových smrků napadených václavkou jen ve spodní části dřeva hlavních kořenů,je přírůst dřeva normální,tj.průměrná tloušťka letokruhů 3mm. U nadúrovňových a úrovňových smrků,u kterých jsou všechny kořeny včetně vnitřní pařezové části kmene značně vyhnilé václavkou,je roční přírůst dřeva o tloušťce letokruhů 1mm a méně.

V porostu 261 a1 v polesí Olomučany účastníci exkurze shlédli 70 letý smrkový porost,značně poškozený v letech 1940 až 1950 ohryzem a loupáním jelení zvěří.Většina smrků v uvedeném porostu,v dřívějších letech poraněná jelení zvěří,je v současné době v kmenové části poškozena hnilobou dřeva,převáž-

ně způsobenou pevníkem krvavějícím-Stereum sanguinolentum/Alb.et Schw.ex Fr./Fr.

Odpoledne účastníci exkurze shlédli 90 letý bukový porost 17 a, v polesí Olomučany, v kterém byly v červnu 1981 uměle infikovány živé zdravé buky různými parazitickými dřevokaznými houbami za účelem zjišťování rychlosti šíření hniloby dřeva a tvorby a rozsahu nepravého jádra v kmenech živých buků.

Na základě přednesených referátů a diskuse účastníci konference schválili následující doporučení:

1. Věnovat zvýšenou pozornost hospodaření ve smrkových porostech napadených václavkou obecnou nebo kořenovníkem vrstevnatým /červená hniloba/. Garancí tohoto úkolu pověřit Lesprojekt.

2. Pro hospodaření ve smrkových porostech, v kterých je poškozeno ohryzem a loupáním spárkatou zvěří víc jak 60% stromů, stanovit optimální mýtní střední věk 75 let. Tímto úkolem pověřit Lesprojekt.

3. Řešit problematiku biologie a taxonomie souborného druhu václavky-Armillaria mellea/Vahl ex Fr./Kumm. Úkolem pověřit katedru biologie rostlin přírodovědecké fakulty UJEP v Brně a katedru ochrany lesů lesnické fakulty VŠZ v Brně.

4. Studovat nové možnosti obrany proti primárním hnilobám dřeva kořenů a kmenů jehličnanů. Úkolem pověřit katedru biologie rostlin přírodovědecké fakulty UJEP v Brně a VÚLHM Jíloviště-Strnady.

5. Pokračovat ve studiu a vývoji metod k detekci vnitřních hnilob kmenů živých smrků. Úkolem pověřit VÚLHM Jíloviště-Strnady.

6. Při zalesňování bývalých zemědělských pozemků a lesních půd, kde je velké potenciální nebezpečí výskytu primárních hnilob dřeva smrku, omezit výsadbu smrku. Tímto úkolem pověřit Lesprojekt.

7. Dořešit snížení stavů jelení zvěře v ČSR do roku 1990 na normované stavy v souladu s prohlášením ministra lesů a vodního hospodářství České socialistické republiky s. Ing. Františka Kaliny/Lesnická práce č.6, 1983/. Garanty tohoto úkolu budou Ministerstvo zemědělství a výživy a Ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR.

8. Přehodnotit pěstování a výsadbu lesních dřevin pomocí nových technologií s ohledem na deformace kořenového systému a na jejich následné odumírání. Úkolem pověřit VÚLHM Jíloviště -Strnady a VÚLH Zvolen.

9. Používat těžební technologie, které omezí zraňování koře-

nů a kmenů živých stromů. Úkolem pověřit VÚLHM Jíloviště-Strnady a VÚLH Zvolen.

10. Studovat možnosti ochrany živých stromů v místech poranění vzniklých při těžbě, odvozu dřeva a v místech ohryzu a loupání kůry spárkatou zvěří. Úkolem pověřit VÚLHM Jíloviště-Strnady a VÚLH Zvolen.

Závěrem konference účastníci doporučili další setkání pracovníků praxe a výzkumu pro řešení naléhavých problémů v ochraně lesů.

Alois Černý

● PRACOVNÍ SEMINÁŘ "NOVÉ PERSPEKTIVY VÝZKUMU MYKORHIZ V ČSSR" uspořádala v Mikrobiologickém ústavu ČSAV dne 29.II.1984 komise pro experimentální mykologii ČSVSM a Čs. mikrobiologické společnosti ve spolupráci s oddělením ekologie mikroorganismů a oddělením experimentální mykologie Mikrobiologického ústavu ČSAV a oddělením ekologie producentů a reducentů Ústavu krajinné ekologie ČSAV. Hlavním cílem tohoto prvního setkání bylo shromáždit pracovníky, kteří se touto problematikou již zabývají, nebo se jí právě začínají zabývat a další zájemce z hraničních oborů /mykofloristika, mykocenologie a ekologie mykorhizních hub atd./ a vzájemně se informovat o zaměření a problémech jednotlivých řešených úkolů.

Po vstupním referátu PhMr. V. Vančury, DrSc., informujícím o vládním usnesení a připravovaném cílovém projektu/CP/ČSAV pro komplexní využití půdních mikroorganismů, přednesl RNDr. Ing. V. Mejstřík, DrSc. referát o významu mykorhiz pro současné zemědělství a lesnictví, s přihlédnutím k některým současným ekologickým problémům /např. znečištění životního prostředí/. V dalším příspěvku do obecné části semináře seznámil P. Cudlín, CSc. přítomné s dosavadními poznatky o možnostech využití umělé inokulace ektomykorhizními houbami pro pěstování semenáčků lesních dřevin. Podrobněji bylo referováno o tom, za jakých okolností je umělá inokulace efektivní, případně zcela nezbytná a o jednotlivých technikách získávání a výroby inokula a postupech inokulace. V posledním referátu obecné části semináře objasnil PhMr. V. Vančura, DrSc. základní pojmy týkající se vezikulo-arbuskulárních mykorhiz a možnosti jejich využití v zemědělství.

Pracovní část zahájil opět PhMr. V. Vančura, DrSc. informací o cílech a struktuře připravovaného výstupu CP "Vyvinutí preparátů na bázi endomykorhizních hub pro stimulaci růstu ovocných a zelinářských kultur", zajišťovaném oddělením ekologie mikroorganismů MBÚ ČSAV. Výstup navazuje na výzkum prováděný ve spolupráci s Výzkumným ústavem ovocnářským v Holovousích a dr. R. Herrerou z Kubánské akademie věd v souvislosti s využitím endomykorhizních hub při odstraňování tzv. "únavy půdy" v intenzivních jabloňových kulturách. Problematiku endomykorhiz ukončil diskusní příspěvek RNDr. A. Lepšové o prvních výsledcích studia funkce vezikulo-arbuskulárních mykorhizních hub v půdě nadměrně obohacené toxickými mikroelementy. O druhém plánovaném výstupu CP "Využití umělé inokulace mykorhizními houbami pro obnovu lesa v deteriorizované krajině", koordinovaném oddělením ekologie producentů a reducentů ÚKE ČSAV, referoval dále P. Cudlín, CSc. Nejprve seznámil přítomné se strukturou celého úkolu

a spoluřešitelskými pracovišti.První etapou je napěstování dostatečného množství mycelia vybraných ektomykorhizních hub ve fermentorech /MBÚ ČSAV/,vypracování metod výroby granulovaného inokula a testování jeho životnosti v laboratorních podmínkách zajišťuje ÚKE ČSAV,testování schopnosti inokula tvořit mykorhizy u semenáčků dřevin v lesních školkách a zajišťování efektivnosti celého postupu na vybraných zalesňovaných plochách bude provádět Ústav aplikované ekologie a ekotechniky/ETÚ/ VŠZ v Kostelci n.Č.l.Cílem celého úkolu je navrhnout lesnímu hospodářství postupy pěstování semenáčků a jejich inokulace příslušnými mykorhizními houbami pro jednotlivé typy vybraných antropogenně ovlivněných stanovišť/antropogenní substráty-výsypky,skládky,vytěžené pískovny,imisní oblasti/.Podrobněji byla dále rozvedena problematika výběru efektivních kmenů mykorhizních hub s ohledem na symbiotickou dřevinu,zalesňované stanoviště a schopnost jednotlivých druhů tvořit ektomykorhizy s různými vývojovými stádii dřevin/několikaměsíční semenáčky,několikaleté sazenice,dospělé stromy/.

V pokračování pracovní části vystoupili další účastníci semináře,pracující nebo začínající pracovat na problematice mykorhiz,s 5-15 min.příspěvkem stručně vystihujícím hlavní cíle práce,postupy řešení,případně též již dosažené výsledky a metodické a materiální obtíže.Na závažnost řešené problematiky a společenskou prospěšnost spolupráce akademických a rezortních výzkumných pracovišť s odkazem na některé specifity aplikovaného lesnického výzkumu poukázal prof.ing.J.Skoupý,DrSc.z ETÚ VŠZ.K.Kropáček/ÚKE ČSAV/ probral podrobně jednotlivé kroky při přípravě granulovaného inokula/submerzně napěstované mycelium suspendované ve směsi silikátového nosiče a alginátového gelu/. PhDr.R.Fellner informoval o rapidně se zmenšujícím výskytu plodnic ektomykorhizních hub v imisních oblastech Vysokých Sudet.Doc.ing.A.Příhoda nastínil současnou situaci počátků výzkumu mykorhiz na Slovensku/Zvolen,Liptovský Hrádok/ a podal stručnou informaci o nárazovém výskytu plodnic ektomykorhizních hub na rudných otvalech v okolí Banské Štiavnice.O prvních výsledcích své disertační práce zaměřené na výzkum ektomykorhiz v městské a sídlištní zeleni referoval na závěr pracovník Arboreta Mlyňany RNDR.Ján Gáper.

Celý seminář provázela bohatá diskuse,soustřeďující se především na výskyt a ekologii ektomykorhizních hub a na vliv znečištění životního prostředí,zvláště pak toxických mikroelementů,na vyšší houby vůbec.Na závěr bylo doporučeno pořádání obdobných jednodenních seminářů každým rokem s cílem vzájemně se informovat a lépe koordinovat výzkum této dnes tak aktuální problematiky.

Pavel C u d l í n

*

● <u>SEMINÁŘ K URČOVÁNÍ CHOROŠOVITÝCH HUB</u> rodu Poria s.l.,spojený s demonstrováním materiálu,ukázkami hnilob a mikroskopováním,pořádá pobočka Čs.vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV v Brně. Seminář pod vedením doc.ing.Aloise Černého,CS,se koná dne 26.května 1984 v 9 hod.dopol.v učebně č.6 lesnické fakulty Vysoké školy zemědělské,Zemědělská 3,Brno.

-vg.

● JARNÍ CYKLUS MYKOLOGICKÝCH PŘEDNÁŠEK připravilo ústředí ČSVSM v Praze na květen a červen 1984. Na programu jsou tyto přednášky:

14.5. :RNDr.František Kotlaba,CSc.:Houby a rostliny roku 1983 v barevných diapozitivech
21.5. :Karel Kult:Přehled středoevropských lakovek/Laccaria Berk.et Br./
28.5. :RNDr.Mirko Svrček,CSc.:Brdské hřebeny a jejich mykoflora/s barev.diapozitivy/
4.6. :MUDr.Josef Herink:Vzácnější druhy hub z roku 1983 /s barevnými diapozitivy/
11.6. :RNDr.František Kotlaba,CSc.:Příroda černomořského pobřeží Bulharska/s barevnými diapozitivy/
18.6. :MUDr.Josef Herink:Druhy rodu Coprinus v barevných diapozitivech
25.6. :Svatopluk Šebek:Ohrožené druhy čs.mykoflóry-1.část /s barevnými diapozitivy/.

Přednášky se konají vždy v pondělí v posluchárně katedry nižších rostlin přírodovědecké fakulty UK v Praze 2,Benátská 2/II.mezipatro/,začátek je v 17°30 hod.

-sš.

● SEMINÁŘE KATEDRY BOTANIKY NIŽŠÍCH ROSTLIN Přírodovědecké fakulty UK v Praze byly zahájeny dne 14.února tr.Z mykologických témat byly do nich zařazeny následující referáty: Doc.dr.Z.Urban,DrSc.:3.mezinárodní mykologický kongres Tokyo 1983/28.II./;RNDr.Alena Řepová:Účinek herbicidů na půdní mikromycety/13.3./;RNDr.Vladimír Skalický,CSc.:Historické pojetí druhu v kryptogamologii/3.4. / a z referátů,které se bezprostředně týkají ochrany hub,to byl referát Ing.J.Materny,CSc.: Vliv kouřových emisí na lesní ekosystémy/24.4./.

-sš.

● VI.CELOSTÁTNÍ SEMINÁŘ O OCHRANĚ HUB A JEJICH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ,který pořádá komise pro ochranu hub a jejich životního prostředí,se bude konat pod názvem "Předběžný výběr hub pro Červenou knihu ČSSR" v úterý dne 19.června 1984 v 9°30 hod. v budově katedry nižších rostlin přírodověd.fakulty UK v Praze 2,Benátská 2/II.mezipatro/ s tímto programem:1/Základní hodnotící kritéria pro stanovení sosiekologického indexu a stupně ohrožení v ochraně hub/referát P.Cudlína,CSc.a dr.R.Fellnera/, 2/Ilustrace vybraných druhů hub a mapy rozšíření/referát dr.F. Kotlaby,CSc./.

V druhé části semináře budou předneseny návrhy druhů hub k zařazení do Červené knihy ČSSR z následujících řádů a čeledí: Ascomycetes,Corticiaceae a Russulaceae/dr.M.Svrček,CSc./,Aphyllophorales,Lentinellaceae,Pleurotaceae/dr.F.Kotlaba,CSc./,Agaricaceae,Hygrophoraceae,Gomphidiaceae,Paxillaceae,Boletaceae /dr.J.Herink/,Amanitaceae a Gasteromycetes/S.Šebek/a všechny ostatní čeledě řádu Agaricales/dr.R.Fellner/.

Kromě mykologů se mohou semináře zúčastnit i další zájemci z řad pracovníků státní ochrany přírody.

-sš.

● SEMINÁŘ NA TÉMA "DOSAVADNÍ VÝVOJ,SOUČASNÝ STAV A PERSPEKTIVY STUDIA MIKROMYCETŮ V ČSSR",ohlášený v min.čísle ML /str.27/ pod předběžným pracovním názvem "Pocta A.C.J.Cordovi",se bude konat dne 5.září 1984 v 9°30 hod. v posluchárně katedry nižších rostlin přírodověd.fakulty UK v Praze 2, Be-

nátská 2.Na jeho programu je 9 následujících referátů:

1/S.Šebek:August C.J.Corda a počátky mykologie v Čechách;

2/RNDr.Milan Otčenášek,DrSc.:Mikromycety s humánně a veterinárně medicinským významem;

3/RNDr.V.Holubová,CSc.:Minulost,současnost a význam studia Dematiaceí;

4/RNDr.O.Fassatiová,CSc.:Dosavadní studium taxonomie čel. Moniliaceae v ČSSR a jeho současný stav;

5/RNDr.M.Vánová,CSc.:Dosavadní vývoj,současný stav a perspektivy studia zástupců řádu Mucorales na našem území;

6/RNDr.M.Svrček,CSc.:Historie a výsledky studia askomycetů v našich zemích;

7/Doc.dr.Z.Urban,DrSc.:Minulost,současný stav a perspektivy výzkumu rzí a snětí u nás;

8/RNDr.L.Marvanová,CSc.:Vodní hyfomycety-čtyřicetiletá minulost a výhledy do budoucnosti;

9/RNDr.Vl.Skalický,CSc.:Dosavadní vývoj,současný stav a perspektivy studia některých biotrofně parazitických mikromycetů se zřetelem k peronosporám a padlím.

-sš.

● SEMINÁŘ KOMISE PRO MYKOFLORISTIKU A MYKOCENOLOGII NA TÉMA "HOUBY NELESNÍCH STANOVIŠŤ V ČSR:STEPÍ,PÍSKU A ČERNAV" bude uspořádán ve dnech 5.-7.10.1984.Předběžné přihlášky zašlete do konce května tr.sekretariátu naší Společnosti,pošt.přihrádka 106,Praha 1.Přihlášeným bude zaslán podrobný program semináře a exkurzí.

-sš.

● IX.EVROPSKÝ MYKOLOGICKÝ KONGRES se bude konat ve dnech 15.-21.srpna 1985 v Oslo/Norsko/.Předběžný program uvádí odb. přednášky,dvě celodenní exkurze,laboratorní práce,prohlídku města Oslo,recepci v Oslo City Hall a kulturní program. Pro účastníky je kromě toho připravena též předkongresová exkurze ve dnech 21.-25.VIII.do Finse/přírodověd.stanice v alpinském pásmu/;po kongresu mohou zájemci navštívit ve dnech 21.-25.VIII. ještě Kongsvoll/Grimsdalen/Ascomycetes/,Hurdel/Agaricales/,Biri/Agaricales/ a Stange/Aphyllophorales/,ležící většinou v subboreálním pásmu.Přihlášky k účasti přijímá Anna-Elise Torkelsen,Botanical Garden and Museum,Trondheimsvn.23 B,N-OSLO 5, Norway.

-sš.

VÝZVA KOMISE PRO MYKOFLORISTIKU A MYKOCENOLOGII A KOMISE PRO OCHRANU HUB A JEJICH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

*

Československá mykofloristika má v současné době jedinečnou příležitost uplatnit výsledky svého dosavadního snažení v připravovaném vydání Československé červené knihy,díl.V.-Nižší rostliny. Autorský kolektiv pod vedením dr.F.Kotlaby,CSc.shromažďuje podklady pro vytipování reprezentativního souboru vzácných a kriticky ohrožených makromycetů k zařazení do této publikace. Vzhledem ke skutečnosti,že u většiny zařazených druhů bude požadováno vymapování známých lokalit v ČSSR,uvítá autorský kolektiv jakékoliv nové údaje o lokalitách vzácných druhů hub a zejména iniciativu a operativní přístup při sestavo-

vání lokálních červených seznamů hub.

Vyzýváme proto všechny zájemce o mykofloristiku k vytváření úzce regionálních soupisů velmi vzácných a kriticky ohrožených druhů makromycetů, jež by posloužily autorskému kolektivu při konečném výběru druhů pro červenou knihu. Do soupisů zařazujte druhy známé v oblasti z cca 1-3/-5/ lokalit, a to odděleně podle skupin: Ascomycetes, Gasteromycetes, Aphyllophorales, Agaricales s.l./členění v rámci Agaricales s.l. pokud možno podle čeledí a v pořadí, jak je uvádí M. Moser: Die Röhrlinge und Blätterpilze, 1983 či 1978; jinak abecedně/. Soupisy došlé do října 1984 budou podle možností uveřejněny již jako příloha na závěr sborníku ze semináře k tématice sestavování Červené knihy ČSSR, pořádaného 19.VI.1984 komisí pro ochranu hub a jejich životního prostředí v Praze. Ostatní budou zveřejňovány postupně. Tyto soupisy mohou být dále doplňovány /formou dodatků/, aby tak vznikly nejpozději do roku 1987 reprezentativní regionální červené seznamy/časem doplněné i o druhy potenciálně ohrožené/. U každého druhu pokud možno uveďte počet lokalit s jejich názvy/z důvodů vymapovávání/; lze zařadit i druhy vyhynulé, resp. nezvěstné/tj. neověřené po r.1950/, které se označí před jménem křížkem. Individuálně autorsky zpracované soupisy, obrážející momentální stav poznání zpracovatelů v určité oblasti/např. Liberecko, Plzeňsko apod./, zasílejte na adresu Československé vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV, pošt. přihrádka 106, Praha 1.

R. Fellner

Z knihovny ČSVSM

ODBORNÉ ČASOPISY V KNIHOVNĚ ČSVSM - V.

V následující části tohoto příspěvku/předchozí viz ML 7: 27-28, 1982/ jsou uvedeny jednak tuzemské i zahraniční odborné časopisy s mykologickou, příp. fytopatologickou tématikou, které se podařilo naší knihovně získat v r.1983 koupí nebo výměnou za čas. Česká mykologie, jednak získané doplňky dosud chybějících ročníků odborných časopisů. Následující seznam časopisů je uveden dle stavu k 31.12.1983.

Acta mycologica sinica. Vyd. Inst. of Microbiol. Acad. Sinica, Peking/Čínská lid. republika/. Věd. práce z mikrobiol. a mykologie. Čínsky/s angl. resumé/. - Roč. 1/1982/ ---> /3x roč./.

Boletino del Gruppo micologico G. Bresadola. Vyd. Gruppo micologico G. Bresadola, Trento/Itálie/. Odb. mykol. články, bar. fotografie. Italsky. - Roč. 13/1970/ ---> /6 x roč./.

Bulletin mensuel de la Société Linnéenne de Lyon. V seznamu /viz ML 5:26,1981/ doplň: Roč.5/1936/,11/1942-18/1949.

Coolia. V seznamu /viz ML 5:27,1981/ doplň:23/1980/---> /6x ročně/.

Československé botanické listy. Vyd.Čs.botanická společnost, Praha.Kratší zejm.floristické/též mykol./články.Česky.- Roč.1 /1948/-5/1952/.V r.1952 časopis zanikl.

Frustra mycologica illustrata.Vyd.Verband Schweizerischer Vereine für Pilzkunde/Švýcarsko/.Výběr článků,publikovaných ve Schweiz.Z.f.Pilzkunde 1968-1976./Franc.,německy/.- Roč.1/1977/ ---> /nepravidelně/.

Mycologia Helvetica. Vyd.Schweiz.Verein f.Pilzkunde/VSVP/ /Švýcarsko/.Věd.práce z mykologie.Angl.,franc.,něm.,ital. - Roč.1/1983/ ---> /1 sv.obsahuje 10 seš.,které vycházejí během 5 let/.

Rassegna micologica ticinense.Vyd.Societa Micologica Carlo Benzoni,Chiasso/Švýcarsko/.Regionální mykol.práce z kantonu Ticino.Italsky.- Roč.3/1973/ --->

Studia Botanica Čechoslovaca.Vyd.Kruh mladých českých botaniků,Praha.Vědecké práce z botaniky/vč.mykologie/.Cizojazyč.- Roč.1/1938/ - 12/1951/. V roce 1951 časopis zanikl.

S. Šebek

SEZNAM NIZOZEMSKÝCH HUB

Autoři C.Bas,J.van Brummelen,F.Tjallingii a G.Tjallingii-Beukers sestavili seznam hub,nalezených dosud v Nizozemí /Standaartlijst van Nederlandse Paddestoelnamen.Wetenschappelijke mededelingen K.N.N.V.nr.156,maart 1983,72 pp.,cena f 8°50/. Seznam je sestaven v abecedním pořádku dle vědeckých jmen,obsahuje dále i hlavní synonyma a také i lidová jména ,používaná již delší dobu většinou zdejších mykologů a houbařů. Touto názvoslovnou standardizací se značně usnadní rozšíření mykologických znalostí u amatérů. Přehled vydala Královská holandská přírodovědecká společnost spolu s holandskou mykologickou společností. Nebylo by vhodné a účelné,kdyby podobnou věc připravili pro naši republiku i českoslovenští mykofloristé?

-jk.

Zájemce o pěstování hub z řad našich čtenářů upozorňujeme, že sadbu hlívy ústřičné dodává výhradně JZD Sokolovo,683 41 Bohdalice,o.Vyškov.Sadba límcovky obrovské a žampiónů je k dostání v k.p.Sempra Kroměříž,PSČ 767 51 nebo v prodejně LSD Včela,Vodičkova 10,110 00 Praha k,kde je též občas k dostání i sadba hlívy ústřičné v drobném balení.Informace o pěstování hub pro velkoodběratele podává Mykologická stanice Zeměděl. potřeb m.p.,Vltavská 28,150 05 Praha 5-Smíchov. Sušené houby vykupuje Mykoprodukta,Lidových milicí 74,Praha 2 a Mykoprodukta Vimperk,o.Prachatice.

Redakční sdělení

●

Revize knihovny ČSVSM

Podle směrnic ministerstva kultury ČSR ze dne 8.9.1969 čj. 10 284/69 § 7 o evidenci a revizi knihovních fondů v knihovnách jednotné soustavy se předsednictvo ČSVSM usneslo na provedení revize knihovního fondu ČSVSM za účelem zjištění nedostatků v evidenci a organizaci knihovny a uchovávání knihovního fondu.

Revize bude provedena u celého knihovního fondu ve smyslu shora uvedených směrnic a to v období od 1.4.1983 do 31.12.1984 za současného uzavření knihovny pro jiné než prezenční výpůjčky /tj.pro výpůjčky mimo budovu/.

Vyzýváme proto všechny čtenáře,kteří mají z naší knihovny vypůjčené knihy,časopisy nebo diapozitivy,aby je laskavě nejpozději do 30.dubna 1984 vrátili k revizi.

Knihovník

●

Odběratele Mykologických listů,kteří i přes naše upozornění dosud nezaplatili předplatné na ML na r.1983/event.za předchozí roky/, znovu žádáme,aby tak laskavě učinili do týdne po dojití tohoto čísla.Složenky na předplatné na r.1984 jsou vloženy do tohoto čísla Mykol.listů.

●

Ke kresbě na obálce: schématický průřez lupenem muchomůrky červené-Amanita muscaria /L.ex Fr./Hook.-Podle Veselého /1934/ kreslil S.Šebek,1984.

MYKOLOGICKÉ LISTY č.14 - Informační orgán Čs.vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV - vycházejí v nepravidelných lhůtách a rozsahu.Toto číslo sestavil inž.J.Kuthan,k tisku připravil Svatopluk Šebek. -Toto číslo vyšlo dne 31.března 1984.

Příspěvky a veškerou korespondenci zasílejte na adr.Čs. vědecká společnost pro mykologii při ČSAV,pošt.přihrádka 106, Praha 1,tel.264405.

O B S A H

Hagara L.: Mycena uracea na Slovensku 1- 2
Hájek Z.: Čirůvka límcová na Plzeňsku 2- 3
Kubička J.: Helmovky s červeným ostřím lupenů..... 3- 5
Antonín Vl.: Slzivka širokolupenná - zajímavý druh z okruhu Hebeloma saccharioleus 5- 7
Hejný Sl. - Kotlaba F.: Nález chorošů Inonotus tamaricis a Ganoderma resinaceum v Egyptě 7-11
Hejný Sl.: Poznámky ke kulinářskému využití šafránky červenožluté 11-13
Kubička J.: Muchomůrka pozlacená - Amanita inaurata.....14
Ondřej M.: Mykofloristika imperfektních mikromycetů v roce 1983 14-15
Hampejs J.: Padlí dubové na lokalitě Semčice v roce 1983 15-16
Osobní 16-19
Zprávy o akcích - programy 19-26
Z knihovny ČSVSM 26-27
Redakční sdělení 28